

Eiere av Ingiergodset

Oppegård historielags kalenderårbok 2024

Ingiergodset

Peder Pederssøn Müller

Maren Juul

Lars Ingier

Johanne Ingier

Fridtjof Ingier

Peder Holter

Lars Juul

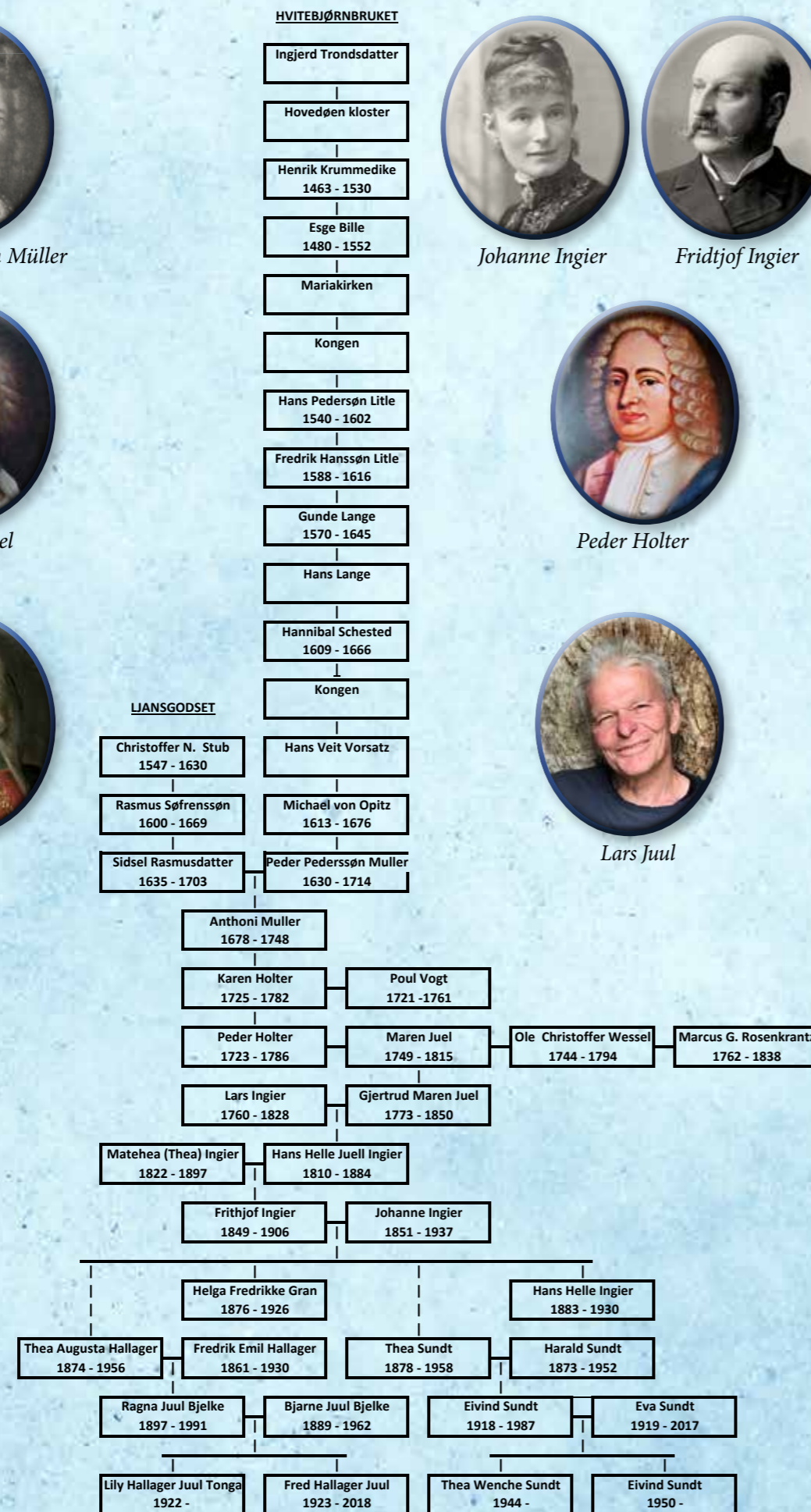

Foto: Anders Beer Wielse/Oslo Museum, digitalt fargelagt

9 788291 652139

Pris kr 130,-

450 års industrihistorie

Pris kr 130,-

Historien er en del av dannelsesreisen vår

Gratulerer til Oppegård historielag for en flott årskalender for 2024! Dette er den 32. årskalenderen, denne gangen om Ingiergodset.

I 1799 ble Ljansbruket solgt til familien Ingier, derav navnet Ingiergodset. Både familien og bruket har satt sitt klare preg på kommunen slik vi kjenner den i dag, med navnet og utviklingen av kommunen. Det ble bygget flere sager ved Gjersjøelva og en liten «landsby» for arbeiderne ved sagbrukene. Tomten som Kolbotn kapell ligger på, ble gitt av familien Ingier. En liten kuriositet er at Lars Ingier var den som innførte høyrekjøringen i Norge for mer enn 200 år siden.

For oss som driver med lokalpolitikk er historien viktig for å forstå kommunen slik den var, når vi skal utvikle kommunen for fremtiden. Vekst og bevaring er ikke nødvendigvis noen motsetning, bare se på Tårnhuset som pryder bybildet i Kolbotn side om side med moderne bygg. Ved å kjenne historien, kan vi bedre se hvordan kulturarven kan brukes, bevares og inkluderes i utviklingen av kommunen. Historie er en del av dannelsesreisen vår, der vi gjennom historien bedre kan forstå sammenhenger, og tiden vi lever i.

Oppegård historielag er en viktig bidragsyter til å gjøre vår nære historie kjent for innbyggerne i hele Nordre Follo, også i gamle Ski. Så tusen takk til Oppegård historielag som forer oss med historisk kunnskap, slik at vi kan kjenne vår fortid, som igjen brukes til å forme vår fremtid.

Cecilie Dahl-Jørgensen Pind
Ordfører i Nordre Follo

Her er kalendergjengen:

Her er redaksjonen som har fordypet seg i Ljansgodsets historie, godset som i sin tid eide om lag 80 prosent av gamle Oppegård kommune. Skrivegruppa har lett i gamle bøker og arkiver, og søkt etter tidsriktige for å få en fullstendig oversikt over det tidligere så ærverdige godset ved Hvervenbukta. Bakerste rekke (f.v.): Harald Lundstedt, Ragnfrid Kirkeberg Pedersen, Terje Ilje. Først rekke (f.v.): Ole Kjeldsberg Endresen, Siri Iversen og Severin Breivik. Berit Scheen og Terje Fredriksen var ikke til stede da bildet ble tatt.

Styreleder hilser

Historielaget har produsert kalendere om Oppegårds lokalhistorie årlig siden 1990.

Årets Kalenderårbok på 34 sider tar for seg Oppegårds stolte industrihistorie i 450 år: Ljansgodset.

Historielaget driver - utover de årvisse kalenderårbøkene, også mange andre aktiviteter. Jeg nevner:

- Vi bidrar årlig til Follominne (En lokalhistorisk felles årbok for de 6 Follokommunene)
- Infograppa produserer 2 Medlemsblad til alle 330 medlemmer om fagmøter/turer mv
- Ajourholder og fornyer hjemmesiden: www.oppegard-historielag.org
- Gruppen kulturminner i Utmark driver med skilting, infotavler og skjøtsel av oldtidsveiene samt gir bidrag til Skautraveren – et felles «tur»opplegg for Nordre Follo
- Aktivitetsgruppa står for fagmøter (i biblioteket), utferder eller lokale rusleturer med guide
- Historielaget uttaler seg til kommunen i høringssaker om kulturvern og vern av kulturminner.
- Vi er og aktive for saker til debatt i hhv Lokalavisen Oppegård og Østlandets Blad
- År om annet har vi i tillegg Ad hoc prosjekt som for eks:
- «Roald Amundsen 150 år» RA-bysten som ble avduket med ministerbesøk 24.sept. 2022
- En plakett v/snublesteinene ble avduket 8.mai i år til minne om våre 8 jøder i krigen døde
- Historielaget står for at Kollen med stabburet må oppgraderes til en oase og generasjonspark

Vi trenger deg ja, nye medlemmer for at Historielaget kan fortsette sitt viktige kulturarbeid. Vårt formål er: «Vekke interesse og forståelse for historien knyttet til det som var «gamle» Oppegård, og arbeide for å øke kjennskapen til kulturarven samt vern av kulturminner.» Send e-post til: oppegard.historielag@gmail.com og registrerer deg som medlem.

Steinar Karlsrud,
leder i Oppegård historielag

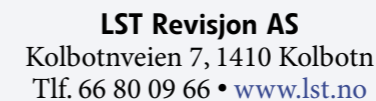
Takk til våre sponsorer!
Vi anbefaler leserne å bruke dem!

Skivn. 54, 1410 Kolbotn
Tlf. 66 80 81 91 • 901 17 617
E-post: espen@expon.no

Sentrumsbygget, Kolbotnvn. 7
Tlf. 66 80 24 80 • www.kvernaas.no

Vi ønsker gjerne flere medlemmer

Bruk giro eller send en e-post til: oppegard.historielag@gmail.com

Vår hjemmeside er: www.oppegard-historielag.org

Vårt formål er å vekke interesse og forståelse for historien knyttet til området som var Oppegård kommune. Laget arbeider for å øke kjennskapen til vår kulturarv samt å verne kulturminner.

Som medlem får du:

- Historielagets kalender og bok
- Follominne
- Medlemsblad to ganger i året. Bladet gir også informasjon om møter og turer som Historielaget arrangerer.

Industrieventyret i Oppegård

Klokken er 22.15 om kvelden 22. januar 1913. Julefeiringen var over, og Johanne hadde flyttet inn til Oslo. En av damene i tjenerskapet var igjen for å rydde opp etter julen, Det var kaldt og hun fyrte mye. Det startet trolig som en pipebrann og det tok litt tid før hele bygningen stod i full fyr. Alle de ca.80 ansatte kom løpende til og bar ut det som lot seg redde. Mye ble berget, men likevel ikke mer enn ca. 15 prosent av inventaret. Uerstattelige verdier gikk tapt. Det eneste som står igjen er ruinrestene etter Stubljan som er under restaurering, kanonstillingen, navneveggen, og paviljongen.

Brannen la den staselige bygningen på høyden over Hvervenbukta i ruiner og slettet de fleste spor etter flere hundre års storhetstid og industrihistorie. I 1915 da Oppegård kommune ble egen kommune var 80% av kommunen eid av Johanne Ingier. Hun eide Ljansgodset eller Ljansbruket, som det også ble kalt.

Hele utviklingen av Oppegård kommune har vært preget av én stor grunneier som gjorde det lettere for kommunen å styre utviklingen dit man ønsket. Bruket har gitt oss Ingierstrand Bad og Ingierkollen. Før krigen var det også en fornøylespark ved Ingierodden som ble ødelagt av tyskerne under krigen.

Sagbruksdriften viktig

Det var virksomheten ved Gjersjøelva og råstoff fra skog og jord i Oppegård som i 450 år la grunnlaget for Ljansgodset og senere Ljansbruket gjennom sagbruksdrift,

Billedteppet "Vue de Sub-Ljan er laget av Ulrikke Eleonore Sigwardt Greve i 1913. Målene på teppet er 3,0 m x 3,22 m og eies av Stiftelsen Kunstindustrimuseet.

plankeeksport, mølledrift og kruttproduksjon. Sagbruksdriften i Gjersjøelva henger nøye sammen med den generelle utviklingen av trelasthandelen på Øst- og Sørlandet fra 1500-tallet.

Grunnlaget for industrihistorien startet i 1350 da Svartedauen kom til Norge, noe som gikk hardt utover hele vårt område. Det samme gjorde flere påfølgende pester. Norge greide ikke å opprettholde sitt statsapparat, og både Sverige og Danmark ønsket å overta kongemakten i Norge.

Store eiendommer blir kjøpt opp av danske adelsmenn mens Norge var på billigsalg. De første eierne i Gjersjøelva ble ansvarlige for at Norge ble underlagt Danmark i 400 år. Mens alt dette pågikk fikk den norske skog vokse og ble ettertraktet i hele Europa.

En danske overtar

En gang før 1529 gav Ingjerd Trondsatter gården Hvitebjørn til klosteret på Hovedøya mot livsopphold resten av livet. I 1529 byttet Henrik Krummedike til seg Hvitebjørn i bytte mot gården Klemetsrud i Røyken. Allerede måneden etter byttet Krummedike også til seg gården Vassbonn og sikret seg derved fallrettighetene i Gjersjøelva. I make-skiftebrevet omtales da en sagmølle som den første i sitt slag i landet. Krummedike tvang trolig klosteret til å selge seg den sagen.

Krummedike dør i 1530, og hans svigersønn Esge Bille overtar alle hans eiendommer. Bille kommer fra dansk adelsfamilie og er lensherre på Bergenshus festning. Bille må overføre et len til kirken i bytte for saken, som kirken hadde bygd nederst i Gjersjøelva. Bille er i 1536 ansvarlig for at Norge blir underlagt Danmark. 1537 innfører

Ljansbruket hadde omfattende sagbruksdrift ved Gjersjøelva. Her er noen av sagbruksarbeiderne samlet. Bildet er digitalt fargelagt. Museene i Akershus

danskekongen reformasjonen i Norge og dermed konfiskerer danskekongen alt kirkegods og eiendommer.

Større enn Oppegård

Det kom tidlig hollandske frakteskuter til Gjersjøelva for å kjøpe opp trelast for videre salg i hjemlandet. Båtene gikk inn i utløpet av elva. På den tid var sjønivået mer enn to meter høyere enn dagens nivå, og båtene kunne seile nesten helt inn til der Gurisaga nå ligger. Det ble anlagt bordtomt med brygge nederst i Gjersjøelva til utskipningskai.

Etter hvert som båtene ble større og trengte mer sjø under kjølen ble trelasten fraktet inn til utløpet av Loelva i Christiania, hvor Ljansgodset hadde egen bordtomt og brygge. Ljansbruket hadde som en av to eiendomsbesittere utskipningsrett fra egen strand og rett til tømmereksport fra såkalte privilegerte sager.

Peder Pedersøn Müller kjøpte Hvitebjørnbruket i 1669, og ved giftermål med Sidselle Rasmusdatter fikk han i 1694 også hånd om Stubljan. Heretter ble eiendommen kalt Ljansgodset frem til 1850, da det fikk navnet M&H Ingier. Eiendommen blir i slektens eie frem til siste eneeier Johanne Ingier dør i 1937. Dette ble en så stor eiendom at

den i areal ble større enn Oppegård kommune er i dag, og har i ettertid vært helt avgjørende for kommunes utvikling.

Kassebord til Australia

Da Fritjof Ingier overtok Ljansbruket i 1884 var det to seilskip under Ljansgodset. På sommeren seilte disse med kassebord til Australia. Dette var en lang ferd, og mye spennende kunne skje underveis. Når de kom seilende innover Bunnefjorden var det alltid stort frammøte på brygga for å se og høre hva nytt de hadde med seg. På en liten høyde vest for hovedhuset stod det 4 kanoner som ble avfyrt når skutene kom seilende inn mot bruket. Først i køen for å ønske velkommen var bestandig brukets eier.

Skattene økte og ble etter hvert så tyngende at en rekke sager måtte legges ned. I 1638 var det 18 flomsager i Aker, og behovet i Europa for trevirke var stort. I 1666 var det en storbrann i London som da trengte mye plank og tømmer. Da Peter den Store anla St. Petersburg var det stor etterspørsel etter trelast. Det ble alt i 1662 innført begrensninger på alle godkjente sager slik at de kun fikk sage et bestemt antall plank pr. år. I 1688 kom reskriptet (befaling) som reduserte antall sagbruk meget sterkt, og dessuten reduserte det årlige tillatte sagbruks kvantum.

Tømmerfløting på Gjersjøelven. Foto: Anders B. Wilse, digitalt fargelagt

Så kom lokomobilsagen

Etter 1688 var sagbruket i Gjersjøelva det nest største i Aker med rett til årlig skurd av 28700 bord. Privilegiene varte helt fram til 1795, men trelasthandelen ble ikke helt fri før 1860. Mange skogeiere stod da klare med lokomobilsager som ble introdusert på 1845-tallet. Lokomobilene kunne produsere plank hele året. De gamle eksportørene av plank og tømmer fikk nå stor konkurranse fra de nye aktørene.

Fordelen med lokomobilsagen var at den kunne flyttes dit tømmeret ble hogd. På Ljansbruket var det flere slike dampsager i virksomhet der de hadde ervervet seg tømmer, særlig i Østerdalen og Odalen. Den første vi kjenner til i Gjersjøelva kom i 1900 hvor det arbeidet 10-15 mann. Neste kom 1901 som ga arbeid til ca. 20. Lokomobilene ble fyrt opp med ved og ble drevet av damp og kunne produsere plank hele året. Etter krakket i 1922 var det bare én dampsag i bruk, og denne var plassert på jorden over der Mastemyrbekken renner under Gamle Mossevei.

Kassefabrikk

Tømmer og plank hadde mange bruksområder. Det var hus, diker, brostein, støttepillarer i gruver osv. Mest tømmer gikk kanskje til pillarer under hus i våte, myraktige områder.

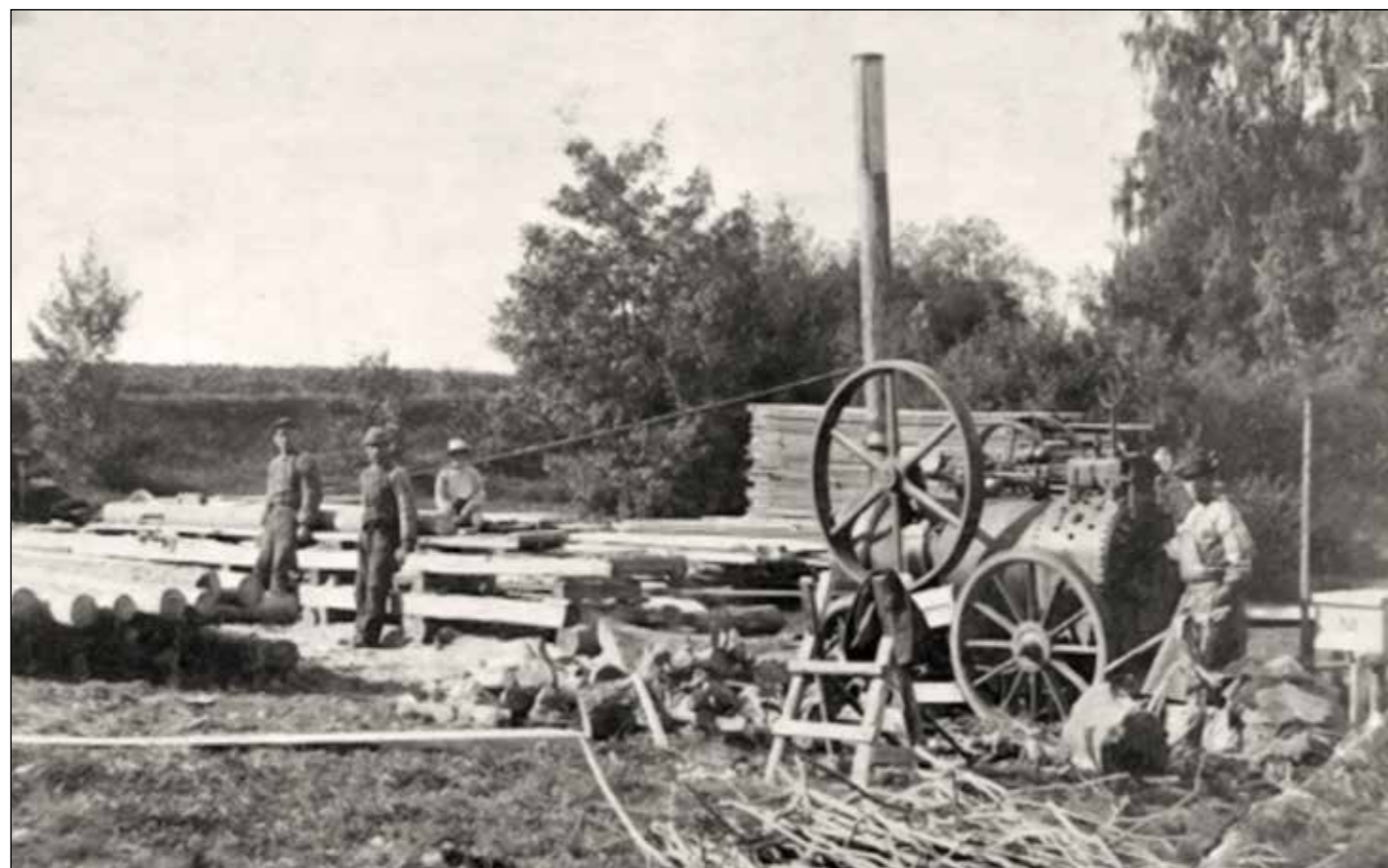
Når oberst og generalveimester Lars Ingier kjøpte Ljansgodset i 1799 var det fire sager med fem sagblad i Gjersjø-

elva. I tillegg hadde han to sager på Strømmen, trolig i Sagelva, der det lå 20 sager på rekke langs elva. Tømmeret til sagene kunne fløtes over Gjersjøen og via tømmerrenner ned til sagene. Noe kom med hestetransport, noe ble fløtet på Bunnefjorden.

På 1900-tallet ble det bygget høvleri med tre høvelmaskiner og kassebordfabrikk nederst i Gjersjøelva. Bygget var ca. 210 m. langt. I årene etter 1. verdenskrig foregikk det en betydelig eksport av høvlast og kasse-

Kassebordfabrikken nederst Gjersjøelva produserte enorme mengder høvlast og kassebord for eksport etter 1. verdenskrig. Foto: Anders B. Wilse

Den dampdrevne lokomobilsagen var en konkurrent til de gamle eksportørene av plank og tømmer. Fordelen var at den kunne flyttes dit tømmeret ble hogd. Ljansbruket hadde flere slike dampsager allerede fra år 1900, men bildet er fra Hovinsholm på Helgøya. Foto: Ukjent

bord til England, Island, Australia, India og Sør-Afrika (margarin, hermetikk- og hummerkasser). Høvleriet ble nedlagt i 1932, og brant i 1955. Etter 1920 var det bare to sager i bruk. Det var den elektriske saga ved Langstrøms, og en dampsag i Hvervenbukta ved Mastemyrbekken. Da den siste elektriske saga ved Langstrøms brant i 1950 opphørte all trelastproduksjon i Gjersjøelva og et industrieventyr som varte i 450 år var over.

Strøm, møller og krutt

Etter at Gjersjøen ble demmet opp i 1799 ble det uenighet mellom eierne av Ljansgodset og eierne av Nøstvedt gård om reguleringen og vannstanden. Sør i vannet er det grunner – Nøstvedtslorene – hvor det ble drevet engslått. Slåtten var avhengig av lav vannstand. Nøstvedt hadde tilhørt Ljansgodset fra 1815 til 1821.

I 1907 kom det første kraftverket og den siste vannsagen ble lagt ned etter 400 års drift. Turbinen gav først strøm og lys til sagen, deretter fikk hele Stubljan med alle sine bygninger strø, senere til høvleriet som ble bygget i 1912. Høvleriet var i bruk frem til 1932 da det ble krakk i sag- og høvlerivirksomheten og derfor nedlagt. Det var skinnegående traller fra høvleriet og ut til bryggeanlegget på øst-siden av utløpet.

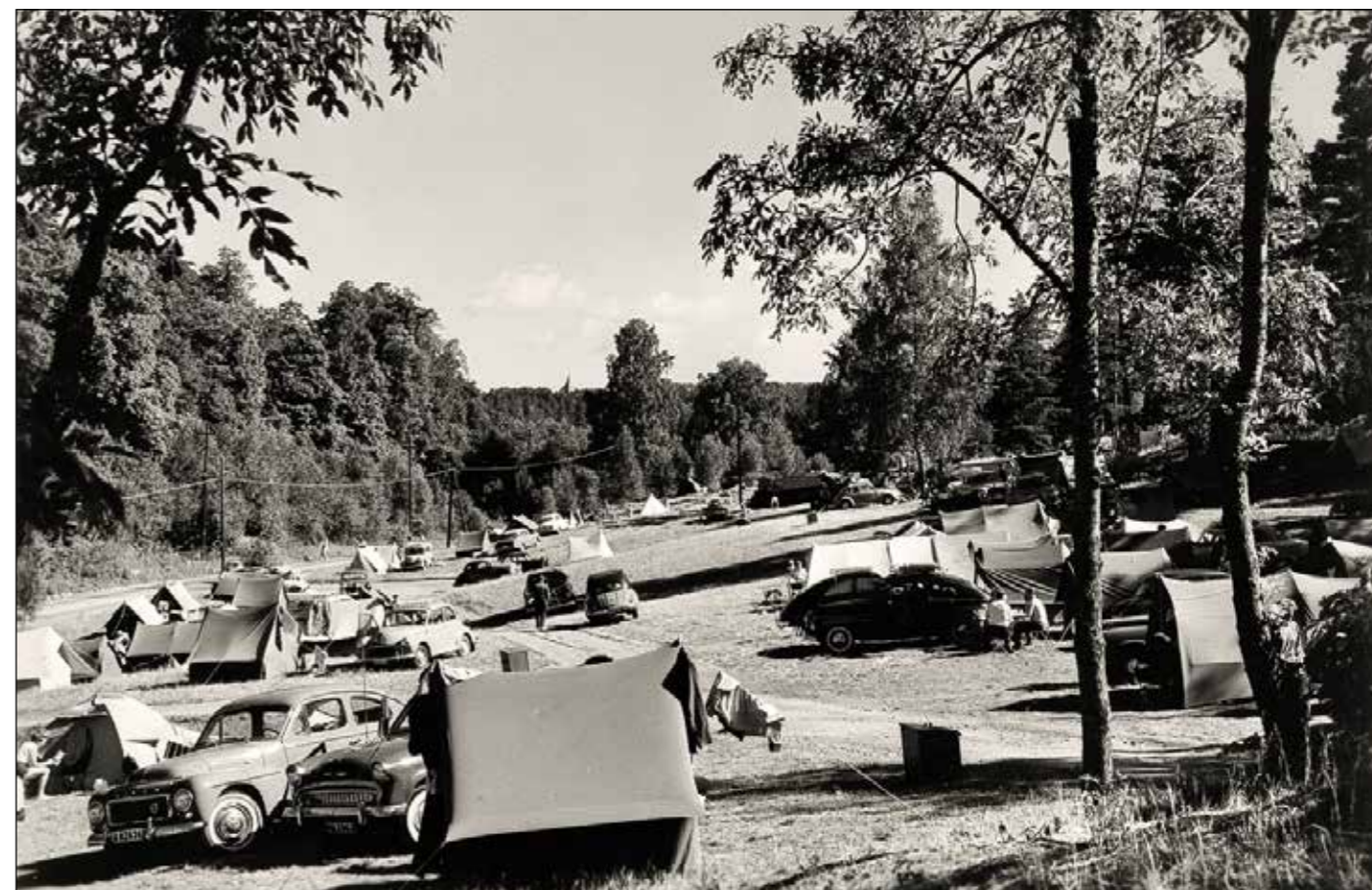
De fleste gårder utover landet hadde sine egne vassdrevne kverner, hvor man malte korn til eget bruk. I Gjersjøelva var det i tidlige tider tre kverner. Paul Vogt

anla et nytt kvernbruk der kraftstasjonen står i dag, og i 1801 bygde Lars Ingier et nytt kvernhus overfor det gamle, på fjellet der ingen før kunne gå. Dette kvernbruket kjøpte han av Peder Anker for 200 riksdaler. Det må da vært Ingier som bygger Hvitebjørnveien der den nå går langs Gjersjøelva. I 1885 produserte de to møllene vel 500 tonn korn - 160 tonn ved øvre, og 340 tonn ved nedre mølle. Møllene opphørte i 1913 da nederste mølla måtte rives for kraftverket som kom i 1915.

- En del av inntektene til Ljansbruket kom også fra kruttproduksjon. Kruttmølla lå på oversiden av Ingierstrandbrua rett ned for Kruttmølleplass. I Norsk Intelligenssedler averterte Ingier sine kruttprodukter. Det dreide seg om riflekrutt, grovt skytekrutt og bergkrutt.

Oslo kjøper Ingierstrand

I 1920 årene ble det vanskelige tider for Ingiergodset. Men de satset videre og bygget høvleri, får bygget Ingierstrandveien og ikke minst bygges Ingierstrand Bad som sto ferdig i 1932. Videre parsellerer de ut 400 hyttetomter langs Ingierstrandveien. I 1937 selges Ingierstrand Bad med 2700 mål, liggende i Oppegård kommune til Oslo kommune, som ønsker å ha friarealer til sine innbyggere i fremtiden. Samtidig selges 1800 mål i Oslo til samme kjøper. Det er lite penger i boet etter at siste eneeier Johanne Ingier dør i 1937. Det er likevel så store verdier igjen i boet at det er til da Norges største arveoppgjør.

Ingierstrand bad stod ferdig som et hypermoderne badeanlegg i 1932. Ikke minst restauranten var populær. Bilder er fra 1936. Bildet er digitalt fargelagt. Foto: Mittet & Co A.S. / Oslo Museum

Men i 1937 selges Ingierstrand Bad med 2700 mål i Oppegård kommune til Oslo kommune som ønsker å ha friarealer til sine innbyggere i fremtiden. Samtidig selges 1800 mål i Oslo til samme kjøper. Det er lite penger i boet etter at siste eneeier Johanne Ingier dør i 1937. Det er likevel så store verdier igjen i boet at det er til da Norges største arveoppgjør.

- Det ble tegnet inn 400 villatomter i skråningen langs Ingierstrandveien. Det første salget fant sted 1928. Først etter at Ingierstrandveien stod ferdig i 1932 fikk byggingen av sommerhus fart. Men det manglet vann og kloakk, og dermed var det ikke helårsboliger. 50 - 60 tomter ble solgt frem til 1934/37 da Oslo kommune inngikk kjøpsavtale med M & H Ingier.

Blant politikere i Oslo bystyre var det alminnelig enighet om at det stadig voksende bysamfunn ikke kunne klare seg med de eksisterende, ofte små og spredte arealer til bading.

M & H Ingier tilbød hele det utparsellerte området inkludert badeanlegget for 2,2 millioner kroner. Det var særlig dette tilbudet oslopolitikerne heftet seg ved.

Området var på 2800 mål, og med 5500 m strandlinje. Etter forhandlinger ble prisen 1,8 millioner kroner. Det var skeptikere, men i april 1936 vedtok bystyret å kjøpe Ingierstrand Bad.

Oppegård «tapte»

Salget var kontroversielt. I kjøpekontrakten måtte selgeren forplikte seg blant annet til å dekke alle utgifter ved eventuell nekting av konsesjon og eventuelle stridigheter med rettighetshavere som kunne hindre bruken av arealet til badestrand, park og teltplasser. Dersom en eventuell dom gikk imot kommunen, kunne salget gå om igjen. Denne garantien skulle vise seg å komme godt med, for verken Oppegård kommune eller villaeierne i det utparsellerte området godtok at arealet skulle bli friområde for hovedstadens innbyggere.

- Formannskapet i Oppegård innstilte 8. februar 1937 enstemmig overfor Herredsstyret å fraråde at det ble gitt konsesjon til salget. Et slikt salg ville vanskeliggjøre skogsdriften, og en senere utparsellering av M & H Ingiers resterende arealer på Hvitebjørn og Oppegård Syd. Det ville

også forringe muligheten for en stor utbygging på Ingierstrandfeltet med derav reduserte skatteinntekter. Dessuten hadde Oppegård kommune så langt bekostet både ledningsnett og veibelysning til Ingierstrand Bad. Man fryktet også at kommunen måtte besørge både vakthold og politi, samt vedlikehold og vinterbrøyting av veien. Det var også frykt for at trafikkelskaper fra Oslo skulle bli foretrukket fremfor lokale selskaper.

Oppegård kommune fikk ikke medhold da departementet behandlet konsesjonssøknaden. Oppegård hadde heller ikke økonomi til å benytte seg av forkjøpsretten, og endelig konsesjon ble gitt 1939.

En perle i Norden

18. juni 1934 kl. 07.50 er en merkedag i Norsk flyhistorie. Da starter Norges første ordinære flyrute som post- og passasjerrute fra Ingierstrand Bad med Viggo Widerøe ved spaken, pluss 4 passasjerer. Ruten videre var Kristiansand, Stavanger og Haugesund. De returnerte presis kl. 19.30. På turen var de også nedenom Vannsjø ved Moss for å levere utenlandsposten til toget. 1. september, etter 66

dager var det slutt på bevilgningene, og ruten måtte innstilles. Den var gjennomført med 100 % regularitet.

Etter krigen gjenvant Ingierstrand bad sine gamle besøkstall. Båtforbindelsen mellom Oslo og Ingierstrand ble gjenopptatt med ny båt, «St. Halvard». I reiselivskataloger ble Ingierstrand nevnt som en perle blant Nordens badeanlegg. I 1947 besøkte over 126 000 betalingsbadet, men langt færre satte nå opp telt.

Det norske klimaet tillater ikke noen lang badesesong, og etter hvert som Oslo fikk flere friluftsbad og andre fristelser nærmere byen mistet etter hvert Ingierstrand Bad sin betydning.

Den gamle restauranten er nå fredet og oppussingen satte alt tilbake til det opprinnelige. Det eneste som kunne fornyes til dagens standard var kjøkkenet og toalettene. Nå drives restaurantdrift hver sommer.

Nordre Follo kommune har startet et arbeid for å etablere en kyststi fra Ås grense i syd til Ingierstrand Bad. Derfra blir det et samarbeid med Oslo om stien mellom Ingierstrand og Hvervenbukta.

Ljansbruket drev også en campingplass ved Gjersjøen på slutten av 1930-tallet frem til sommeren 1940. Den ble bygget av Marius og Helle Ingier. Gjersjøviken Sommercamp hadde både bensinstasjon, restaurant, konditori, butikk, dansegulv, egen «dyrepark» og toaletter med varmt og kaldt vann, dansegulv, utleie av telt og strykejern og mye annet. Mange mente dette var Norges flotteste campingplass. Bildet er digitalt fargelagt. Foto: Mittet & co A.S.

Norges første ordinære flyrute startet som post- og passasjerrute fra Ingierstrand bad. Bildet viser folkemengden som tok imot flypioneren Thor Solberg i 1935 etter at han hadde fullført en flytur over Atlanteren. Bildet er digitalt fargelagt. Norsk luftfartsmuseum

Ljansgodset/brukets eiere

Her er forklaringen for den som forvirres over at vi opererer med flere navn på Ingiergodset:

Det startet med Hvitebjørngodset i 1529, gikk over til Ljansgodset fra ca. 1630-årene og ble kalt Ingiergodset fra 1870, da Lars Ingier kjøpte det. Derfor kaller vi det for Ingiergodset.

Hvitebjørn er i Ingjerd Trondsdatters eie frem til hun overfører Hvitebjørn til Hovedøens kloster v/ Abbed Hans

- 1529 Hvitebjørn til Henrik Krummedike ved makeskifte
- 1529 Vassbond til Henrik Krummedike
- 1530 Henrik Krummedike dør. Hvitebjørn og Vassbond til hans datter, gift med Esge Bille
- 1535 Hvitebjørn og Vassbond til Mariakirken ved makeskifte med Esge Bille
- 1537 Danskekongen innfører reformasjonen. Alle kirkens eiendommer blir krongods
- 1602 Til Hans Pedersøn Litle ved makeskifte med kong Christian 4. Kullebunden føyes til Her nevnes 2 flomsager
- 1602 Ved H. P. Litles død til sønnen Fredrik Hanssøn Litle
- 1616 Ved F. H. Litles død går Hvitebjørnsbruket til hans søster, som var gift med Gunde Lange
- 1665 Ved Gunde Langes død til Hans Lange til Fossheim, gift med Dorthe Lykke
- 1667 Hvitebjørnbruket solgt til hennes onkel – Hannibal Sehestedt
- 1648 Tilbake til kronen ved makeskifte
- 1667 Solgt til Hans Veit Vorsatz
- 1667 Solgt videre til hans svigerfar Michael von Opitz og samme år forpaktet til Peder Pedersøn Müller
- 1669 Solgt til P. P. Müller
- 1694 P. P. Müller gifter seg med Sidselle Rasmusdatter som har arvet Stubljan etter sin far. Fløysbond og Prinsdal føyes til. Bruket har nå blitt så stort at det kalles Ljansgodset
- 1714 Ved hans død går Ljansgodset til sønnen Antoni Müller
- 1749 Ved hans død selges Ljansgodset på auksjon til Poul Vogt. Vogt var gift med Karen Holter
- 1761 Vogt dør, og eiendommene går til Karen Holter Vogt
- 1765 Deler av eiendommen selges til Karen Holter Vogts bror, Peder Holter. Dette gjelder blant annet Hvitebjørn og Stubljan
- 1771 Peder Holter gifter seg med Maren Juel
- 1786 Peder Holter dør
- 1791 Maren Juel gifter seg med Ole Christopher Wessel
- 1794 O.C. Wessel dør

- 1796 Maren Juel gifter seg med Marcus Gjoe Rosenkrantz
- 1799 Hvitebjørn og Stubljan selges til Maren Juels brordatter Gjertrud Maren Juel, gift med major og generalveimester Lars Ingier
- 1828 Lars Ingier dør
- 1850 Gjertrud Maren Juel dør og sønnene Peter Olivius Marcus Marius Ingier og Hans Helle Juel Ingier driver firmaet videre under navnet M. & H. Ingier
- 1864 Marius Ingier dør og eiendommen overtas av Helle Ingier som var gift med Petronelle Mathea Rosenberg
- 1884 Helle Ingier dør og selskapet overtas delvis av hans sønn Fritjof Ingier
- 1897 Thea Ingier dør, og Fritjof overtar hele firmaet. I 1872 gifter han seg med Johanne Fredrikke Juel
- 1900 Skilsmisse mellom Fritjof og Johanne Ingier. Hun blir sittende som eneeier etter å ha kjøpt han ut
- 1937 Johanne Ingier dør. Eiendommene forvaltes av skifteretten og et aksjeselskap til 1952
- 1941 Fred Hallager Juul kjøper Nøstvedt
- 1952 En del eiendommer selges ut og hovedarvingene deler de resterende eiendommer

Kilder

- Sven G. Eliassen – Herregårder i Østfold
- Hvitebjørn og Stubljan 1799-1899 – en norsk gaards og slegts historie (1899)
- Store Norske leksikon (Finn Erhard Johannessen)
- Lars Juul
- Gårder i Oppegård, Ingierslekten, Eivind Sundt og Thea Wenche Sundt
- Thea Wencke Sundt
- Hvitebjørn og Stubljan 1799-1899 – en norsk gaards og slegts historie (1899)
- Eivind Sundt jr.

Hvitebjørn. Foto: Skarpmoen atelier. Museene i Akershus. Bildet er digitalt fargelagt

Planer for gjenreisning av gården Stubljan etter brannen i 1913. Modellen ble laget i ca 1920. Arkitekt Magnus Poulsson. Foto: O. Væring

Ljansbruket bygget egne boliger til sine arbeidere. Her en klynge med arbeiderboliger ved Mosseveien. Det nærmeste huset, kalt Edmannstua, ble brukt som serveringssted. Bildet er tatt i 1909-1910. MIA/Akershus fylkesmuseum

Arbeidere på Ingiergodset stabler hauger med planker. Arbeidet var tungt og de måtte bruke skinnegående traller. Motivet er fra 1947. Foto: Anders Beer Wilse/Norsk Folkemuseum

Fisking i Hvervenbukta i 1962, nedenfor der hvor Ingiergodset sto. I bakgrunnen paviljongen ved stranden, som er godt kjent av dagens badegjester. Foto: Johan Brun/Oslo museum, digitalt fargelagt

Det startet med Henrik Krummedike

Krummedike ble trolig født på Akershus festning 1463. Hans far var Riksråd og rikshovmester Hartvig Krummedike som døde i 1476. Krummedike vokste opp i Danmark og ble slått til ridder i 1484. Etter farens død arver han ca. 240 gårdsbruk og overtar flere len. Biskop Karl på Hamar overtok trolig Akershus festning ved Hartvig Krummedikes død som en slags mellomløsning til Henrik ble gammel nok til å overta. Det var viktig for den danske riksrådseliten og kongemakten å ha en kraftfull dansk-orientert militær administrativ personlighet i Norge. Sommeren 1487 var den unge Henrik en av lederne av Kong Hans krigstog til Godtland, den første konflikten med Sture partiet og Knut Alvsson. Straks etter biskop Karls død i 1487 ble Henrik høvedsmann på Akershus. Utnevnelsen aktiverte konflikten med Alv Knutsson og hans sønner Knut og Odd som var forankret i at Hartvig Krummedike hadde drept ridderen Erik Sæmundsson. Sommeren 1489 ble Henrik tatt opp i det norske riksrådet og utnevnt til høvedsmann på Båhus festning. I 1501 fikk Knut Alvsson i oppdrag å sørge for at Norge ble underlagt Sverige. Etter noen trefninger blir Alvsson invitert til dialog på Akershus festning. Her blir Knut Alvsson og hans menn drept i båten til Henrik Krummedike, hvor de alle var lovet fritt leide. Drapet skapte sterke reaksjoner og kongen ble nødt til å avsette Henrik Krummedike og kalte han tilbake til Danmark. Der fikk han seg et dansk festningslen i stedet. Krummedike bodde ikke senere i Norge, men fortsatte som stor eiendomsbesitter i Norge likevel.

Etter 1517 falt Henrik i unåde hos kong Christian 2, noe som bl.a. skyltes en strid om Månstorp- godset. Henrik mistet da alle sine len i Norge og Danmark, 1523 oppløser svenske kongen Gustav Vasa Kalmarunionen. Under konfliktene som oppstår fikk Henrik Krummedike på ny innflytelse. Kongen gav han tilbake alle sine len i Norge i et

forsøk på å vinne ham for seg, men til ingen nytte. Henrik støttet et opprør, og i 1523 sendte den nye kongen, Fredrik 1. han til Østlandet med en tropp på 300 mann, for å tvinge denne landsdelen under Fredrik 1. og forsvare den mot svenske innfall. Den aldrende Henrik lyktes i sitt arbeid, men dermed utfordret han nok en gang den norske riksrådeliten, som under riksrådsmøtet i Bergen 1524 fratok han

alle hans len i Norge og erklærte han uønsket i landet. Med dette underkjente rådet både Fredrik 1.s styringskompetanse i Norge, sikret seg et stort antall len til intern fordeling og slo fast prinsippet om at norske len skulle disponeres av norske menn bosatt i landet.

Det norske riksråd under Olav Engelbrektssons ledelse forpurret at Fredrik 1 ble kronet til konge i

Akershus festning + kvadraturen i Christiania/Oslo. Henrik Krummedike ble trolig født på festningen i 1463. Kartverket

Januar 2024

Norge og dermed overtok sine kongelige styringsfullmakter, slik at riksrådet i stedet formelt beholdt styringsmakten. Dette førte til at Fredrik 1, i samråd med bl.a. Krummedike, planla å gjennomføre flere administrative og militære kupp som satte kongen i besittelse av Norges festninger og kontroll over landet. Krummedikes svigersønn Esge Bille ble høvedsmann på Bergenhus festning. Krummedike fikk gradvis tilbake sine len, og i 1529 fulgte han tronfølgeren Christian 3 til Oslo med soldater for å markere Fredrik 1.s ubestridte maktstilling i Norge overfor det norske riksrådet.

I 1529 skaffer Krummedike seg eiendommene Hvitebjørn og Vassbonn, og påberoper seg derved retten til vannfallene og tvinger klosteret på Hovedøya til å selge ham saken som sto på Hvitebjørn. Krummedike dør 1. april 1530 og det er hans svigersønn Esge Bille som må betale for den saken kirken hadde bygd nederst i elva. Esge Bille fortsetter i sin svigerfars fotspor og arbeider for at Norge underlegges Danmark. I 1536 er han statsrettslig ansvarlig for at Norge blir lagt under Danmark. Så i 1537 innfører dansk kongen reformasjonen i Norge og konfiskerer alle kirkens eiendommer. Med et pennestrøk tilegner dermed dansk kongen seg kirkens gods, tilsvarende halve Norges areal.

Våpenskjoldene (t.v.) for Krummedike og hans svigersønn Esge Bille (t.h.)

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
1	1 Nyttårsdag	2	3	4 ☾	5	6	7
2	8	9	10	11 ●	12	13	14
3	15	16	17	18 ☾	19	20	21 Prinsesse Ingrid Alexandra
4	22	23	24	25 ○	26	27	28
5	29	30	31				

Kjøp og salg av Stubljan

Christoffer Nielsøn Stub (1547 -1630) var sønn av den danske Rikskansler Niels Pedersen Stub og Ingeborg Mogensdatter. Han ble i 1581 gift med Kirsten Nilsdatter Bjørke, og de fikk flere barn.

Han var lærer ved katedralskolen i Oslo (St. Hallvard katedralen), men sluttet der i 1594 for å bli Lagmann i Oslo.

Så ble han eier av gården Nedre Ljan i 1620 årene. Søndre Ljan ble utskilt som egen gård fra Nedre Ljan. Søndre Ljan fikk så navnet Stubljan etter den første eieren.

Hans arvinger solgte gården i 1647 til Rasmus Sørensen. Gården gikk videre til datteren Sidsel Rasmusdatter, (1635 - 1703) som var gift 2. gang med rådmann i Christiania, Peder Pederssøn Muller (1630 - 1714).

Stubljan og Hvitebjørns godset i Oppegård, som omfattet sager i Gjersjøelva, og gårdene Hvitebjørn, Vassbonn, Kullebund, Ekornrud og Ormerud, kom med dette ekteskapet på samme hånd, og har siden hørt sammen.

Etter Peder Mullers død, arvet hans yngre sønn Anthoni Muller (1678 - 1748) godset.

Da Anthoni Muller døde, ble Stubljan kjøpt opp av justisråd Poul Vogt (1721 - 1761) som var gift med Peder Mullers datterdatter, Karen Holter (1725 - 1782).

Da Poul Vogt døde solgte enken, Karen Holter, godset i 1765 til sin bror Peder Holter (1723 - 1786)

Peder Holter bosatte seg fast på Stubljan og bygde i 1765 der en stor patrisiervilla.

I 1771 giftet han seg med den 26 år yngre Maren Juel (1749 - 1815).

Etter Peder Holters død, giftet hun seg med på nytt med Ole Christoffer Wessel (1744 -1794), og etter hans død med den 13 år yngre Marcus Gjõe Rosenkrantz (1762 - 1838).

I 1799 solgte ekteparet godset til Maren Juels niese, Gjertrud Maren Juel (1773 - 1850), som var gift med Generalveimester Lars Ingier (1760 - 1828), (som innførte høyrekjøring i Norge).

Hans sønn Hans Helle Ingier (1810 - 1884) drev Ljansbruket videre helt til det ble overtatt av sønnen Frithjof Ingier (1849 - 1906).

Godset ble i Ingierfamiliens eie inntil bygningene så tragisk brant opp i 1913, da Johanne Ingier (1851 - 1937), enken etter Frithjof Ingier, eide stedet.

Etter Johanne Ingiers død ble eiendommen delt på hennes barn og arvinger. De driver fortsatt i dag som eiere hver sin del av eiendommen. (Tonga, Sundt, og Hallager Juel).

Stubljan med Smedens hus i forgrunnen (i dag "Anne på landet").
Foto: Anders Beer Wielse, digitalt fargelagt

Navnene på noen av de tidligste eierne er inngravert i fjellet rett vest for der partriserhuset/hovedbygningen sto. Foto: Harald Lundstedt

Februar 2024

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
5				1	2	3 ☾	4
6	5	6 Samefolkets dag	7	8	9 ●	10	11 Fastelavn
7	12	13	14	15	16 ☾	17	18
8	19	20	21 Kong Harald	22	23	24 ○	25
9	26	27	28	29			

Eiendomsgrossisten

Med Peder Pederssøn Müller (1630 – 1714) begynner Ljansgodsets historie. Via omførselshandel hadde Müller skaffet seg midler og begynte som eiendomsbesitter, og skaffet seg etter hvert en betydelig formue. Gjennom dette fikk han en fremtredende plass innenfor Christianias borgerskap.

Like etter kjøpet av Hvitebjørn med Vassbonn, Kullebunden, Ekornrud med tilhørende skoger og plasser, kjøpte han gårdene Fløysbonn og Taraldrud. I tillegg kjøpte han og flere andre eiendommer. Viktigst for Müller var å skaffe seg nok tilgang til tømmer.

I 1666 ble Müller gift med Karen Olsdatter Gjerdrum. De fikk 10 barn. Etter hennes død gifter han seg med Sidselle Rasmusdatter i 1694, som hadde arvet Stubljan. påfølgende 250 år eies og drives godsene Hvitebjørn og Stubljan sammen: Heretter kjent som Ljansgodset.

Peder Pederssøn Müller drev Godset i 45 år. På denne tiden var sagbruket i Gjersjøelva det nest største i Aker. I 1680- 90- årene var det usedvanlig gode tider for skipsfart og trelast-handel.

Rundt 1700 var Müller en av de største trelasteksportørene i Christiania. Han var medeier i fem av de største skipene i tillegg til egen skute. Trelasten gikk i hovedsak til Nederland og Engeland. For å spare skogene for å bli uthogde i rekordfart, ble det innført begrensninger på både antall sager og hvor mye den enkelte sag fikk produsere. En rekke trelasthandlere, blant dem Müller, skar mer enn de hadde lov til for å unndra seg toll. Saken kom opp for retten, men trelasthandlerne med sin innflytelse gjorde at saken endte med frifinnelse.

Peder Pederssøn Müller eide over femti gårdsbruk. De lå på begge sider av Bunnefjorden. I Oppegård, Nesodden, Frogn, Ås, Ski samt gårder i Asker. Müller døde i 1714 og er gravlagt på Nesodden, hvor han hadde fått laget et eget

murhus til familiegrav. Müller og hans koner ble begravd i flotte trekister. Disse finnes i dag på Bygdøy museum. Inngangsdøren til graven var av smidd jern beslått med brukte sagblader fra oppgangssager.

Etter Müllers død gikk Ljansgodsets eiendommer til nest eldste sønn Antoni Müller, da P. P. Müller mente eldste sønnen ikke egnet seg til å kunne drifte Godset. Antoni arvet bare verdier for 9.540 rld. av sin fars nettoformue på 65.592 rld. Dette ble for lite til å stå imot de dårlige tidene som skulle komme. Så under den store nordiske krigen (1700-1720) fikk trelasthandelen store vanskeligheter.

Antoni var eier av Ljansgodset frem til sin død i 1748. Men med ham var alle midlene i bruket borte. Fordi ingen av barna viste interesse for å drive Godset videre, ble hele eiendommen solgt på auksjon. Mot slutten av sin levetid hadde Antoni paktet bort sagbrukene til Paul Lachmann Vogt.

Da Ljansgodset med tilhørende eiendommer kom på auksjon i 1749, kjøpte Vogt Hvitebjørn med to sagbruk og Stubljan. Vogt var en dyktig forretningsmann som og anla et nytt kvernbruk og kruttverk.

Da Vogt døde i 1761, ble hans kone Karen Holter sittende igjen med eiendommene. Det blir hennes bror Peder Holter, som styrer bruksdriften videre frem til 1765, da han fikk kjøpt og overtok eiendommene.

Inngangsdøren til familiegraven ved Nesodden kirke er av smijern og sagblad. Her ble Peder Pederssøn Müller og hans koner begravet. Fra Digitalt museum/Norsk folkemuseum

Dette er Peder Pederssøn Müller. Fra boka: "Fint folk i bratte bakker: Ljans historie". Finn Erhard Johannessen, Lise Henriksen og Mentz Schulerud. Utg. Selskapet til Ljans vel. 1990

Mars 2024

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
9					1	2	3 ●
10	4	5	6	7	8	9	10 ●
11	11	12	13	14	15	16	17 ●
12	18	19	20	21	22	23	24
			Vårjevndøgn				Palmesøndag
13	25 ○	26	27	28	29	30	31
				Skjærtorsdag	Langfredag	Påskeaften	1. påskedag Sommertid

Maren Juel overlevde tre ektemenn

Navnet Maren Juel (f. 1749) er nær knyttet til Stubljan og og Ingjergodset, men også til de rikeste patricier-familiene i andre halvdel av 1700-tallet. Hun ble gift tre ganger, men døde barnløs. Første gifte var med Peder Holter, som ved siden av Bernt Anker på Bogstad var landets rikeste mann. Holter hadde fått økonomisk utdannelse og ervervet seg etterhvert bl. a. både Hafslund og Borregaard, og han giftet seg i 1771 med den 26 år yngre Maren Juel. Holter dør imidlertid i 1886 og Maren arver det hele etter sin mann. I årene de var gift, bodde de hovedsakelig i Dronningens gate 13 i Oslo. Sommerstid tilbrakte de mye tid med mange store selskapelige sammenkomster ute på Stubljan og på Hafslund. Presten J.N. Wilse's bøker er en god kilde til innsikt i datidens selskapelig-heter hennes hans sommerbesøk hos «Enkefruen» på hennes gods er poetisk skildret. Bl. a. besøkte de det arkitekttegnede gravkapellet Maren hadde fått reist ved Skjeberg kirke, og det står der fortsatt! Wilse er forøvrig den første som ser for seg mulighetene til å bygge en bro over Sarpefossen.

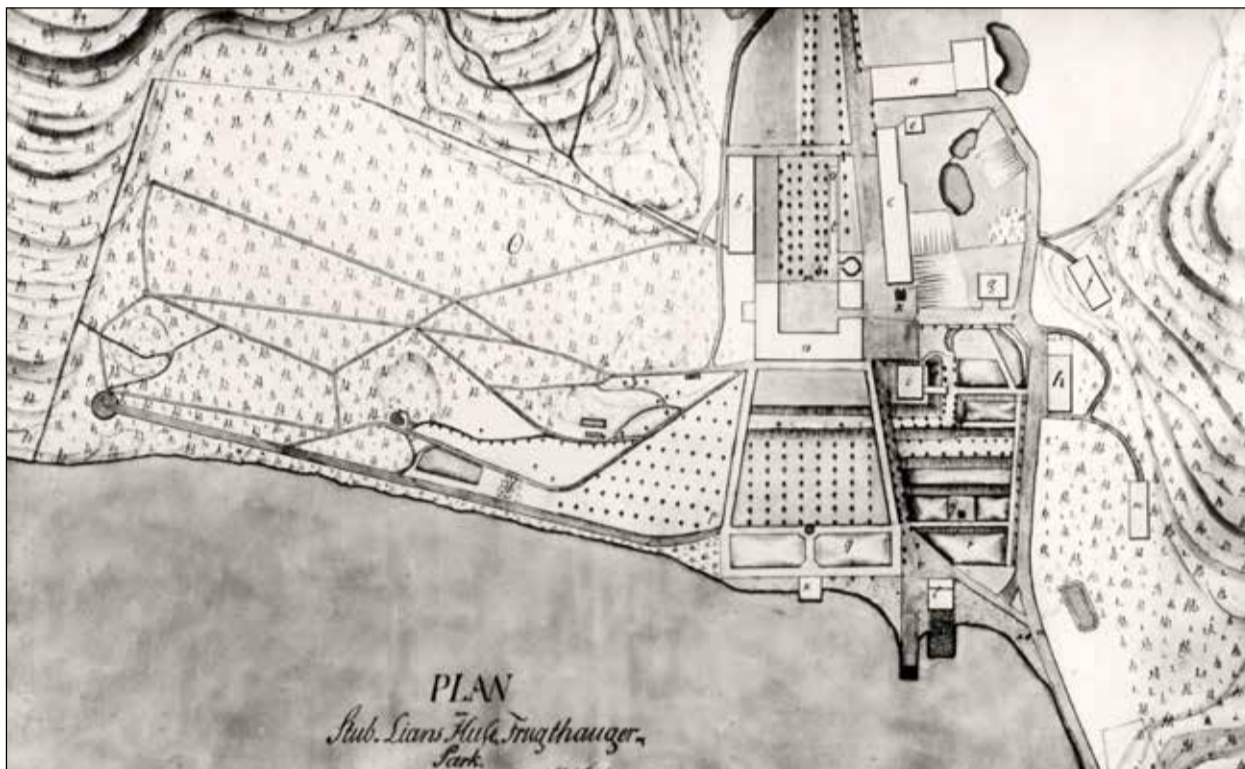

Etter fem år i enkestand giftet i 1791 Maren Juel seg igjen. Denne gang med den 5 år eldre juristen Ole Christopher Wessel, bror av dikteren Johan Herman Wessel. Ekteskapet

Maren Juel bestyrte Borregaard og Hafslund samt tre ektemenn (Gjersjøelva natur og kulturpark)

ble kort. For bare tre år senere, i 1774 dør Ole Christopher. Han rakk likevel å bli en av landets rikeste menn og bisto Maren med juridisk klokskap, bl.a. ved å sikre henne full kontroll over så vel Borregaard som Hafslund. Igjen måtte Maren Juel følge sin avdøde til gravstedet i Skjeberg. Til sin manns ære og minne opprettet hun et understøttelses- og pensjonsfond for gamle arbeidere og enker på Hafslund og Borregård. I 1796 gifter Maren seg for tredje gang, nå med den 13 år yngre Marcus Gjoe Rosenkranz. Han

var en aktet og æret hedersmann, og ble etter hvert en klok bestyrer og forvalter av hennes eiendommer og virksomheter. Rosenkranz' rikspolitiske rolle og betydning i 1814 skal heller ikke undervurderes. Det er i ekteskapet med Rosenkranz at Maren Juel bygger om boligen i Dronningens gate, og det blir et staselig pale. De hadde også hageanlegg, eller løkke som man den gang sa, i kvartalet som i dag er Grand Hotell og Bøndenes Hus i Oslo. Her hadde de teselskaper i et lysthus, og dagens Rosenkranz gate

Plantegning over Stubljans hus, frukthager og park. Dette er en av de kjente barokkhagene fra slutten av 1700-tallet.

ligger jo derfor like ved. Vinterstid oppholdt Maren Juel seg i det nye paleet i Dronningens gate, og om sommeren var det selskapeligheter, også på Stubljan. Likevel; mye tid og energi måtte både hun og Rosenkranz bruke på virksomhetene ved Hafslund og Borregaard som gav gode resultat. Ekteparet drev på trygg økonomisk grunn i perioder der andre fikk vanskeligheter av usikre tider med tømmerhandel og arbeids-konflikter. Ektefellene var ellers opptatt av park- og hageanleggene på både Stubljan og Hafslund. De introduserte den nye og mer moderne engelske landskapsstilen, som et brudd med de mer barokke parktradisjonene. Også nye tresorter ble introdusert.

Maren Juel fikk dessverre ingen barn og en stor familie-tragedie fulgte i kjølvannet av hennes brors (Jacob) store underslag, med påfølgende arrestasjon og flukt til Sverige. I 1799 solgte de Stubljan og Hvitebjørn til Marens niese Gjertrud Maren Juel og hennes mann Lars Ingier. Gjertrud var datter av Marens eldste bror Helle Juel i Vestby. Maren Juel var ellers aktiv i byens amatørteater, og opptatt av musikk, litteratur og kunst, slik det sømnet seg for patricierkvinnenes og de dannede familiers kulturelle standarder. Maren Juel døde 1815. Et komplisert arveoppgjør etter henne skulle ta hele 30 år.

Interiør fra Stubljan 1913. Gjersjøelva natur og kulturpark

April 2024

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
14	1 2. påskedag	2	3	4	5	6	7
15	8	9	10	11	12	13	14
16	15	16	17	18	19	20	21
17	22	23	24	25	26	27	28
18	29	30					

Rikmannen Peder Holter

Peder Holter (1723 – 1786) gjorde det svært bra på trelasthandel. Han var både dristig, kløktig og heldig. Etter hvert skapte han en av Norges største og mest solide formuer.

Forretningsmannen George Warde Norman fra London importerte trelast fra Norge, og han forteller i sine erindringer at Holters formue ble regnet for å være den største de siste 200 år. Han ble ansett å være rikere enn selveste Bernt Anker.

Holter kjøpte Stubljan og Hvitebjørnsbruket, og han var medeier i Bærums Jernverk og en rekke store skogeiendommer i Trysil.

Han overtok også Hafslund og Borregaard, og slik kom de to herreseter ved Sarpefossen igjen på samme eier. Man kan spørre hvordan det var mulig for enkelte å tjene så mye penger på så kort tid.

Dersom vi skal tro tollbøkene, var trelasteksporten ikke så stor at den alene kunne skape slike kjempeformuer. Derfor er det grunn til å tro at inntektene kom på annen måte.

Pengene ble riktig nok tjent på eksport handel, men bare en brøkdel av utførselen ble

Peder Holter (1723-1786) var eier av blant annet: Ljansgodset, Hafslund, Borregård, Elin gård, og Bærum Jernverk. Han var gift med Maren Juul, og var i sin tid Norges rikeste mann. Han fikk ingen barn.

oppgitt til myndighetene. Private regnskaper fra Hafslund og fakturabøker hos kunder i England forteller noe om den virkelige handel. Her kommer de riktige tall frem og viser at store deler av trelasteksporten ble unndratt fortolling og beskatning.

I Hafslunds regnskaper er det ført opp egne utgiftsposter for bestiktelser til embetsmennene.

«Tolderen udi Fredrikstad» kunne for eksempel få et anker konjakk eller 50 riksdaler for å lukke øynene for den virkelige utførsel. Offentlige ansatte var dårlig lønnet og lot seg friste. Bestikkelsene var

meget beskjedne investeringer i forhold til de kjempeinntektene som ble håvet inn.

De samme regnskapene forteller også om hvor mye tømmer som ble skåret til planker og bord på Hafslund-sagene, og de tallene stemmer godt overens med hva for eksempel Norman & Co i London bokførte for mottatt trelast.

Denne forretningsformen var ikke enestående for Hafslund, Borregaard og Stubljan, og de øverste myndigheter kjente ganske sikkert til de mange irrganger og snarveier til raske fortjenester.

Plankelager på Hvervenbukta/Ljansgodset: Digitalt Museum, fargebehandling Terje Ilje

Medlemmer av Christiania-patrisiatet sto dessuten så sterkt politisk og økonomisk, at myndighetene bare måtte godta deres forretningsform.

Forretningsmennene hadde på flere måter makt over myndighetene.

Glass med sagbruk som motiv.
Kilde: Nøstetangen glassverk, Holter-serien,
Nasjonalmuseet. Foto: Frode Larsen/Nasjonalmuseet.

Mai 2024

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
18			1 Offentlig høytidsdag	2	3	4	5
19	6	7	8 Frigjøringsdag 1945	9 Kristi Himmelfartsdag	10	11	12
20	13	14	15 	16	17 Grunnlovsdag	18 Pinseaften	19 1. pinsedag
21	20 2. pinsedag	21	22	23 	24	25	26
22	27	28	29	30 	31		

Godseieren som innførte høyrekjøring i Norge

Det var Lars Ingier som ga Stubljan navnet Ingiergodset etter at han kjøpte Hvitebjørn og Stubljan i 1799 og bosatte seg her sammen med sin kone, Maren Juel. Han satte spor etter seg som er viktig for oss alle i dag: han innførte nemlig høyrekjøring.

Lars Ingier var født på gården Ingier i Ullensaker i februar 1760. Faren var løytnant Hans Christophersen Ingier og som sin bror skulle også Lars bli militær. 17 år gammel begynte han på militærskolen (i dag Krigsskolen). Han ble premierløytnant, men forlot den militære løpebane til fordel for veibygging. Den nye karrieren innledet han på Sjælland i Danmark, hvor han studerte nettopp veibygging.

- Hold til høyre!

I 1787 ble Lars Ingier utnevnt til major og generalveimester i Kristiansands stift, to år senere ble han generalveimester i Akershus stift (omfattet det meste av Østlandet). Dette embetet var stort og ble senere delt i to, slik at Lars fikk den søndre delen, som omfattet dagens Akershus, Hedmarken og Østfold.

Han bidro sterkt til veienes forbedring og sørget for betydelige veiprosjekter.

Vi kan også takke ham for at han skapte orden i trafikk-

Høyrekjøringens far: Oberstløytnant, generalveimester og ridder av Sværdordenen. Lars Ingier (1760-1828) var en dyktig og energisk godseier og forretningsmann. Foto: Fra et maleri på Ljansbruket

bildet her til lands ved å innføre høyrekjøring. Gjennom en plakat han utstedte het det at «trafikken skal holde til høyre side både sommer og vinter». Bestemmelsen ble senere tatt inn i veiloven.

Jakt og selskaper

Lars Ingier var også en lidenskapelig jeger og deltok både i jakt og selskapeligheter på Flatebygodset i Enebakk (Collettgodset). I en lengre periode fungerte han som overjegermester og var den som førte jaktprotokollene.

Det var trolig på disse hyppige besøkene på Flateby, om høsten og ved juletider, han traff Gjertrud Maren Juel, født i 1773. Hun bodde ikke så langt unna, på Vestby herregård i Ytre Enebakk sammen med sine foreldre, og var nok også ofte på besøk nord i bygda med foreldrene.

Det var for å få orden på trafikkbildet med hestekjerr, og unngå ulykker, at generalveimester Lars Ingier innførte høyrekjøring. Bildet viser hest med vogn på dåpsferd til Svartskog kirke i 1920. Museene i Akershus, digitalt fargelagt

Den kjekke Lars

Maren Juel var en vakker og rik ung dame og hadde etter sigende mange beilere. Blant disse var også den senere så kjente statsråd Carsten Tank, som fridde til henne. Maren avsto til tross for at han senere ofte fortalte hvor høyt han elsket henne.

Hun valgte i stedet Lars Ingier, som var 13 år eldre, men en kjekk mann med flott utseende. De giftet seg i mars 1792.

Søsteren til Maren Juels far het også Maren Juel og var en rik kvinne. Hun eide Hafslund, Borregaard, Stubljan og flere andre store eiendommer. Lars Ingier kjøpte Stubljan og Hvitebjørn av henne i 1799 og det unge paret bosatte seg på Stubljan.

«Landsby» for arbeiderne

Nå var Lars Ingier generalveimester, brukseier og forretningsmann. Han holdt de store skogene i god stand og leverte godt tømmer til sagbrukene. Som brukseier og trelasthandler satte han tydelige spor etter seg i daværende Oppegård med flere sager i Gjersjøelva. Han hadde omtanke for arbeidsfolket på Stubljan og fikk bygget en liten «landsby» for sagbruksarbeiderne rett sør for dagens bro over til Ingierstrand.

I hans tid var det seks sagbruk i drift på gården Hvitebjørns grunn og tømmeret ble fløtet ned langs Gjersjøelven. Tømmeret ble skipet ut fra havna ved elvens utløp, der Oppegård båthavn ligger i dag. Utskipningen var en rettighet som lå til Hvitebjørn, som Lars Ingier også eide.

Ved siden av sagbrukene drev Lars Ingier også kornmølle og salpetermølle – og en kruttmølle, som ble anlagt av justisråd Poul Vogt. Kruttmøllen

ble drevet til 1870, da den eksploderte, men ble ikke oppført på nytt.

Ekklusivt selskapsliv

Ingier fortsatte karrieren som generalveimester og fikk satt opp en rekke broer og var sjef for et pionærkorps som bygget flåter til overfarten over Glomma. Alle hans mange oppgaver ble utført mellom hyppig selskapelighet på Stubljan. Dit kom hele Christianias elite. Christian Magnus Falsen (grunnlovens «far»), sorenskriver i Follo i perioden 1808-1814 med bolig i Ås, var også en hyppig gjest.

Gjennom sin kone og hennes store slekt ble Lars Ingier besvogret med en rekke av Christianias eldste og beste familier og ble på den måten en del av det eksklusive Christianiapatriciatet, som bestod av familiene Anker, Collett, Vogt, Monsen, Wilster, Mathiesen med flere. Det medførte et rikt og eksklusivt selskapsliv. Festene på Ljansgodset med sin flotte beliggenhet og nydelige innredning, sto neppe tilbake for selskapene på Bogstad, Frogner, Linderud, Ullevål og Økern, er det blitt hevdet.

M & H Ingier

Lars Ingier døde i 1828 og ble begravet på familiens gravsted ved Oppegård kirke. Han mottok oberstløytnants tittel og rang i 1809 og ble utnevnt til ridder av den svenske Sværdordenen i 1818. Maren Ingier bestyrte deretter forretningsdriften, etter hvert med hjelp av sønnene Marius og Helle. Maren døde i 1850, 90 år gammel, men firmaet «M & H Ingier» besto til langt utpå 1900-tallet.

Etter morens død ble firmaet først drevet av den eldste broren Marius Ingier (1801-1864) og deretter av den driftige broren Helle Ingier (1810-1884) og senere av etterkommerne.

Juni 2024

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
22						1	2
23	3	4	5	6 ●	7 Unionsoppløsningen 1905	8	9
24	10	11	12	13	14 ●	15	16
25	17	18	19	20 Sommer-solverv	21	22 ○	23 St. Hansaften
26	24	25	26	27	28 ●	29	30

Johanne og Frithjof Ingier

Frithjof Ingier ble født 13. juli 1859 på Stubljan. Frithjof var sønn av Hans Helle Juell Ingier (1810 – 1884) og Petronella Mathea (Thea) Nilsdatter Rosenberg (1822 – 1897)

Hans farfar var Lars Ingier (1760 – 1828), og hans farmor var Gjertrud Maren Juel (1773 – 1850)

På slutten av 1800-tallet var det mange fester og sammenkomster på den store Herregården på Hvervenbukta. Om sommeren kom gjestene i elegante landauere, og om vinteren kom hester og sleder opp linde-alleen og svingte inn på tunet. Over sytti kjøretøyer pleide å stå parkert utenfor Herregården på gamlefruen, Mathea (Thea) Ingier, sin fødselsdag i november.

Det forkom også besøk fra kongehuset. I 1874 avla enkedronning Josephine et besøk. En gang i 1880-årene kom kong Oskar II, og i 1896 kronprins Gustav på besøk.

Johanne Fredrikke Johannesdatter Fuhr ble født 19. mars 1851.

Johanne var datter av Johannes Fuhr (1816 – 1897), og Augusta Johanna Johansdatter Balle (1825 – 1892).

Johanne var fra Oslo (Christiania). Hun var en meget vakker dame og giftet seg 21 år gammel med Frithjof Ingier den 30. mai 1872 og flyttet til Stubljan.

Johanne og Frithjof fikk 4 barn:

- Thea Augusta Frithjofsdatter Ingier, født 25. april 1874
- Helga Fredrikke Frithjofsdatter Ingier, født 5. januar 1876
- Thea Frithjofsdatter Ingier, født 11. april 1878
- Hans Helle Frithjofsen Juell Ingier, født 16. februar 1883

Frithjof Inger var en ganske fjern skikkelse på Herregården, for han var svært aktiv i herredstyret, og var i en periode på begynnelsen av 1890-årene også ordfører i Aker.

Det var heller hans kone Johanne som holdt kontakt med brukets befolkning.

Hun var meget religiøs engasjert, og hver søndag var det oppbyggelse for arbeiderne i Langbygningen.

I 1899 reiste Frithjof Ingier til sin norske elskerinne i Paris, Christine Schlytter (født von der Lippe) fra Grimstad (1868 – 1934). Han skilte seg fra Johanne Ingier 51 år gammel i år 1900.

Etter at Johanne Ingier ble skilt fra Frithjof Ingier, ble Frithjof Ingier økonomisk løst ut, og Johanne Ingier eide og bestyrte hele Ingiergodset alene helt fram til sin død.

Frithjof Ingier døde allerede 56 år gammel, den 6. mai 1906 i Lausanne i Sveits.

Han ble begravet i familiegraven på Oppegård kirke.

Johanne Ingier.
Foto: Gustav Borgen/
Norsk folkemuseum

Frithjof Ingier.
Foto: Gustav Borgen/
Norsk folkemuseum

Brudebilde av Johanne og Frithjof Ingier (1872).
Foto: Digitaltmuseum/Akerhusbasen, digitalt fargelagt

Hennes datter Helga Fredrikke Gran døde i 1926, mens sønnen Hans Helle døde i 1930.

Det ble derfor Thea Augusta Hallager (1874 – 1956) og Thea Sundt (1878 – 1958) som i all hovedsak arvet de gjenværende eiendommene til Ingiergodset.

Thea Augustas eiendommer ble overført til hennes barnebarn Lily Hallager Juel Tonga (1922), og Fred Hallager Juel (1923 – 2018).

Thea Sundts eiendommer ble overført til hennes sønn Eivind Sundt (1918 – 1987) og hans kone Eva Sundt (1919 – 2017) og senere deres arvinger.

Fra familien Ingiers landsted. Foto: Ukjent/Oslo Museum

Juli 2024

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
27	1	2	3	4 Dronning Sonja	5	6 ●	7
28	8	9	10	11	12	13	14 ●
29	15	16 Roald Amundsen	17	18	19	20 Kronprins Haakon	21 ○
30	22	23	24	25	26	27	28 ●
31	29 Olsok	30	31				

Tongafamilien på Li gård

Li gård ligger helt nordvest i Oppegård Kommune og grenser til Oslo. Første gang gården er nevnt i skriftlige kilder, er i Biskop Jens Nilssons reisebeskrivelse fra 1594 ”På visitas fra Viken og Båhuslen”.

En av de første eierne er Peder Johanson på slutten av 1500-tallet. I Willy Østbergs bok ”Gårdene i Oppegård og menneskene som bodde der” fra 2018, ser vi at gården har forskjellige eiere, før den i 1763 kjøpes av Karen Vogt. Den kommer da innunder Ljangodsets eiendommer. Karen Vogts bror, Peder Holter, kjøpte hele Ljangodset, inklusiv Li gård, i 1765.

Li gård var opprinnelig på 140 mål innmark og 1200 mål utmark. Kirkegården lå og under Li, men i 1920 solgte Johanne Ingier denne parsellen til Oppegård kommune. Pengene for salget gikk til et fond for å bygge kirke på Kolbotn. Den nye kirken ble innviet 28. august 1932.

Johanne Ingier dør i 1937, og Li gård blir forvaltet av skifteretten til 1952. Da arver Lily Hallager Juul Tonga gården. Hun er barnebarn av Johanne Ingier, og den første eier som i 1956 bosetter seg på Li. Sammen med sin mann Per Schøpp Tonga har de følgende barn:

- Jan Juul Tonga f. 1946 – 2016.
- Pål Juul Tonga f. 1947
- Kristin Juul Tonga f. 1950
- Fritjof Juul Tonga f. 1966

Pål med sin hustru Liv Inger Dahlberg Tonga overtar gården i 1974. Hans mor blir boende i gårdshuset som ble oppført i 1956.

Pål og familien blir boende på Li gård til 2014, da de flytter til Kolbotn sentrum, mens hans mor flytter ut i 2021. Husene er nå utleide.

Mastemyr: I 1973 kjøpte Oppegård kommune 400 dekar av Li gård for kunne tilby næringsareal. Volvo Norge,

Kodak Norge og Unitor Ships Service A/S etablerte seg, og i 1984 kom IBM bygget til.

Trollåsen boligområde og Senter ble bygget ut tidlig i 1980-årene.

Li gård hadde 3 husmannsplasser under seg: Lienga, Langstrøm og Rike.

Lienga er første gang nevnt i kirkeboken i 1840 og var bebodd til på slutten av 1970-tallet, men ble da revet for å gi plass til nye Mossevei (E18). Fort-

satt er rester av murene av gårdstunet til Lienga å se bak Mastemyr hotell.

Langstrøm lå ved Gjersjøelven og besto av flere hus. Her var det stort sett møllere med familier som bodde. Den er nevnt i kirkeboken i 1803, men ikke i 1900, da var antakelig husmannsplassen fraflyttet.

Rike lå vest for Rikeåsen og ble ryddet tidlig på 1800-tallet. I 1904 bodde Oscar Christiansen med familie der. Han jobbet bl.a. som poståpner på

Våningshuset på Li gård anno 2023. Foto: Ole K. Endresen

August 2024

Kullebund postkontor. Altså Kolbotns første postkontor lå i nåværende Kapellveien. Da Johanne Ingier døde i 1937, får Astrid Larmerud, datter av forpakteren på Li gård og hennes mann Olaf Larmerud kjøpt Riket.

Familien Larmerud har siden bodd på Riket og her ble Larmerud Rørleggerfirma etablert. Firmaet drives i dag fra Sofiemyrveien 6.

Maren Juul har satt spor etter seg med eget veinavn på Ljan. Foto: Ole K. Endresen

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
31				1	2	3	4 ●
32	5	6	7	8	9	10	11
33	12 ●	13	14	15	16	17	18
34	19 ○	20	21	22	23	24	25
	Kronprinsesse Mette-Marit						
35	26 ●	27	28	29	30	31	

Nøstvedt – også en del av Ingiergodset

Nøstvedt på vel 5000 mål er den største gården i Ås. 3500 mål er produktiv skog, 200 mål dyrka, fordelt på 145 mål korn og 55 mål høy. Mellom alle bygningene og arealer ved Tusenfryd/ Høyungen, er det 40 mål plen- og hageareal. På eiendommen finnes en av Norges først kjente bosteder «Nøstvedtkulturen». Funnet fra 1879, viser fangstkultur i tiden 5.000 f. Kr. til 3.000 f. Kr.

Ved Johanne Ingiers død i 1937, måtte boet i Godset gjøres opp. I 1941 tok en av dem, 18-årige Fred Hallager Juul (1923-2018) fra Frogner i Oslo aksjon, og kjøpte ut sin del, Nøstvedt. Da fantes ingen kjørevei opp til tunet, bygningene var i dårlig stand og skogen var «uthugd». Løvskogen gikk med til behov som krigen skapte. Den unge bygutten Fred tok utfordringen med å utvikle driften. Bygningene ble satt i stand og han bosette seg på Nøstvedt. Da boet 1951-52 endelig ble gjort opp mellom tre arveledd, fikk Juul på Nøstvedt lagt til landbruksarealet Pollen. Utpå 50-tallet utparsellerte Nøstvedt 200 hytte-tomter.

Fred Hallager Juul var aktiv friluftsmann, historieinteressert og ivrig speiderleder - en innovativ kar som og fikk mye gjort.

Dyreparkens 500 mål på Høyungsletta – samme arealet Tusenfryd nå disponerer, ble åpnet i 1957. Dagbladfotografen Fornebo sto for ideen og Fred ble med. Fornebo hadde vyer om å få gjenskape et Oslo-Vika

Brukseieren Lars Juul hjemme på verandaen. Foto: Severin Breivik

i miniatyr. Fra 1967 av måtte Fred og hans to ansatte stort sett selv drive dyreparken. Parken hadde bjørn, elg, jerv, ulv, dromedar/kamel, sjeldne og fjerne kuraser, jak og lama, Java-apekatter, fugler i bur og ponniridning m.m. Parken var i drift 18 år til 1985. Få år senere kom fornøylesparken Tusenfryd. De leier arealet av Nøstvedt.

Trikkemuseum var det også ønske om å få til på Vinterbro i 1970-åra, da bydelslege Blystad i samarbeid med Fred Hallager Juul jobbet med å sikre de gamle bytrikkene mot opphugging. Trikkene på Vinterbro og gamle Slemdal stasjon på Holmenkollbanen har likevel en usikker fremtid da de må vike plass for nytt motorveikryss hvor E-18 og E-6 møtes.

Steinbruddet på Vinterbro har Nøstvedt som grunneier. Det startet i 1953 da Fred Hallager Juul

fant at det var alt for langt til pukverket i Enebakk. Da som nå, var det stort behov for egnet veimasse. I dag er det Franzefoss A/S som driver og leien til Lars Juul er en viss prosentdel av «alt ut porten».

Lars Juul har drevet Nøstvedt fra han var 16 år, men tok formelt over i 2013. Her bor han med kona Nina, med interesse i hest. Hun har ansvar for ridehuset med ridebane og stallplass for 11 gjestehester. Lars driver landbruket og spesielt skogen. Skog er langsiktig investering og årlig settes 15.000 – 21.000 nye planter i jorda på hugstfeltene. Resultatet blir å høste om 60 til 80 år.

Mer enn 600 mål (12%) av Nøstvedtskogene er vernet til Naturreservat. Det er Nordre Pollen barskog naturreservat, Pollen løvskog naturreservat og Pollevann naturreservat. I tillegg kommer Bårud-

Gårdstunet på Nøstvedt. Foto: Lars Juul

strand løvskog som landskapsvernområde på Svartskog. Lars Juul en skogens mann, tenker og handler for at også turfolk kan ha sine naturlige behov. Derfor har han fått laget og satt opp hele åtte utedoer om behovet skulle melde seg. Mange av dem er rene kunstverk. Utedoene til Lars er plassert utover hele Nøstvedtbruket: Ett er inne i et 200 år gammelt almetre nede ved dammen, som et ekte slektstre for Juul' ene.

Steinhvelvbrua over Dalsbekken som ble re-bygget i 1991, var etter initiativ fra far til Lars og veisjef Fyksen. Den ble avduket av statsråd Rønbeck og lensmann Foss i Ås. Lars er stolt av broen, som er en kopi av den som sto der på 1800-tallet.

«Aktiv bruk er beste vern» sier Lars og farens interesse for Gjersjøelva kulturpark følges opp. Grunneierens betydelige bidrag for å istandsette Langbygningen til å huse Lokalhistorisk museum og Gurisaga i kulturparken ved Gjersjøelva er øg kommet i stand med velvilje fra grunneier. Det samme gjelder båthavna til Oppegård båtforening fra 1980.

Brukseier Lars Juul foran slektstreet - Almedoen. Foto: Severin Breivik

September 2024

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
35							1
36	2	3 ●	4	5	6	7	8
37	9	10	11 ☾	12	13	14	15
38	16	17	18 ○	19	20	21	22 Høstjevndøgn
39	23	24 ☾	25	26	27	28	29
40	30						

Markagården Fløisbonn

De fleste av oss har gått tur langs jordene på Fløisbonn gård for å komme til lysløypa og de fine turveiene i skogen rundt. Den store trebygningen er i dag under rehabilitering. Eivind Sundt jr. ønsker at alt som gjøres med den gamle gården, skal være håndverksmessig riktig og det skal brukes gamle teknikker. Håndverkere som kan de gamle håndverksteknikkene er ikke lette å få tak i, men det går fremover. Det skal også føres frem vann og kloakk. Inntil for få år siden bodde det flere familier i hovedbygningen, men rehabilitering tar tid og beboerne fikk nye husvære. Vi gleder oss til å se gården ferdig oppusset.

Låven er i dag stall for flere hester som du kan møte på jordene omkring. De gresser fredelig i det grønne og gir deg en deilig fred i sjelen før du tar fatt på en av de mange stiene.

Fløisbonn er en urgård som frem til 1947 var del av Østre Aker kommune. Gården er derfor ikke blant de 17 oldtidsgårdene/trekanter i gull som preget Oppegård sitt kommunevåpen. I 1947 da Østre Aker ble innlemmet i Oslo kommune, ble 6 kvadratkilometer av Akers syd-østre del overført til Oppegård. Det hevdes at Oslo da ikke var interessert i denne «utmarksteigen». Slik ble Fløisbonn, Ødegården, Sønsterud og Sagstuen en del av Oppegård kommune.

Fløisbonn har gjennom tidene hatt mange eiere. I 1694 giftet Peder Pedersen Müller seg med Sidsel Rasmussdatter Stub og gården havnet under Ljansgodset. I 1749 ble Fløisbonn solgt på auksjon og ble kjøpt av Iver Eliassen. Etter flere eiere ble gården solgt til Peder Holter og havnet igjen under Ljansgodset. I arveoppgjøret etter Johanne Ingier overtar Eivind Sundt sr. gården i 1948. Han selger i 1959 en stor del av eiendommen til Greker Cellulose. Gårdsbebyggelsen og 250 mål innmark ble kjøpt av Oppegård kommune i 1960. Men fra midten av 60-tallet er

gården igjen kommet til Sundtslektens eie, fordi Eivind Sundt jr. tok den tilbake på odel.

På 70- og 80-tallet leide Kolbotn Idrettslag rom i kjelleren på låven til møter og arrangementer. Idrettslaget arrangerte fra slutten av 60-tallet karussellrenn og skiskole for barn på jordene rundt gården. På vårparten ble det også arrangert familierenn rundt i skogen med poster og koselige bålplasser.

Ingierkollen slalåmbakke

I Gjersjøens nordlige vik ligger Ingierkollen slalåmbakke. I vinterkveldene er det mye liv da barn og voksne kjører på ski eller brett. Flomlyset kan sees fra langt hold. Bakken ble åpnet i desember 1965 og var den første slalåmbakken i Europa som fikk

snøanlegg. Flere av våre alpinlegender har trent i bakken fra de var barn. Kjetil Andre' Aamodt, Lasse Kjus og Helene Olafsen er de mest kjente. Bakken er kort med et bratt parti, så noen kan trenge litt trening før man setter utfor. Ved siden av hovedbakken finnes det en barnebakke hvor de minste får kursing i alpint av velvillige ungdommer i regi av Ingierkollen Rustad slalåmklubb.

Sundtfamilien arvet Kantoråsen og Ingierodden etter arveoppgjøret fra Ljansbruket. Sundt sr. hadde planer om en stor boligutbygging på Ingieråsen/Kantorområdet. Han mente at en slalåmbakke var et viktig tilbud til innflytterne og beboere i kommunen. Familien Sundt ferierte på Skeikampen hvor barna lærte å kjøre slalåm. Der var Franz

Tunet på Fløisbonn 1929. Kilde: Digitaltmuseum.no fra Norsk Folkemuseums samling, digitalt fargelagt

Hartweger skilærer og Ole Gonstad kjørte skiheisen. Sundt ønsket selv å anlegge en slalåmbakke og ba Hartweger bli med til Oppegård for å se hvor det var best å anlegge bakken. Hartweger fulgte med til Kolbotn som skilærer de første årene mens Gonstad fikk jobben som heisfører og driftsansvarlig i Ingierkollen.

Ettersom snøforholdene på Kolbotn er usikre, er anlegg som kan produsere kunstig snø, viktig. Så med en gang det blir kuldegrader på høsten, starter snøkanonene. Kanskje til irritasjon for noen, men for unge slalåminteresserte er det et stort pluss å ha en slalåmbakke i bygda. I de senere årene er det investert mye for å få en oppgradert bakke som kan brukes av alle.

Ingierkollen slalåmbakke er i full drift hver vinter, selv med høye strømregninger. Det er Ludvig Daae og hans sønn Andreas som i dag driver bakken. Høsten 22 var det spennende om bakken ble åpnet pga høye strømpriser, men et tilskudd hjalp driften i gang. Ingierkollen slalåmbakke er et flott lokalt alpin- tilbud fra Kantoråsen og ned til sletta ved Gjersjøen (40 m o.h.)

Full fart i Ingierkollen. Bildet privat eie

Oktober 2024

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
40		1	2 ●	3	4	5	6
41	7	8	9	10 ☾	11	12	13
42	14	15	16	17 ○	18	19	20
43	21	22	23	24 ☾	25	26	27
44	28	29	30	31			Sommertid slutt

Søndre Oppegård, eneste med husdyr i dag

Besøker du badestrendene på Svartskog en fin sommerdag eller bare vil gå en tur i kulturlandskapet, tar du kanskje veien om Oppegård kirke. Kirken med røtter fra 1150 har gitt navnet til Oppegård kommune. Rett over veien for kirken ligger en fin alle' av store linnetrær og bak skimtes en grå stor våningsbygning. På beite omkring er det en sommerdag liv og røre av dyr som går ute og beiter i solskinnet. Dette er Søndre Oppegård, en del av arven etter Ljansgodset og familien Sundts bolig og tilholdssted. Gården er den største i Oppegård med sine 400 mål innmark og den eneste gården i Oppegård som driftes som en levende bondegård med dyr på båsen og på beite i skogen. Dyrene gjør at det vakre kulturlandskapet atter blir synlig. Gården drives i dag av Kristin og Hilde Hammer Aukrust. Kristin er tippoldebarn av Johanne og Fritjof Ingier, de siste eierne av Ljansgodset. Johanne og Fritjof fikk 4 barn og en av disse var Thea Ingier.

Thea Ingier (1878-1959) ble gift med grosserer Harald Sundt (1873-1952). Han var en meget dyktig forretningsmann. Sammen med sin bror Eivind overtok han i 1908 Kongsberg Tresliperi. Han var også medlem av direksjonen i A/S Greaker Cellulose, AS Oslo Margarinfabrikk og M.& H. Ingier og hadde flere tillitsverv. I 1908 opprettet han en arkitektpris på kr 5.000 som hvert annet år ble tildelt «skaperen av en arkitektonisk fremragende privatbygning oppført i Oslo by». Grosserer Harald Sundt var også en av bidragsyterne da Oslo domkirke ble utsmykket.

Thea og Harald Sundt fikk to sønner: Harald (1916-1985) og Eivind Sundt (1918-1987) som ble gift med Eva (1919-2017). Haralds store interesse og drøm var å bli flyingeniør og han dro til USA for å studere. Der jobbet han for flyfabrikken Lockheed Martin og var med å utvikle F15 flyene. Etter hvert fikk han oppgaver med hemmelige

prosjekter tilknyttet flyproduksjon for det amerikanske forsvaret. Han ble derfor nektet å besøke hjemlandet av amerikanske myndigheter. Norge lå for tett på den russiske grense og de var redd for kidnapping. Harald valgte derfor å overlate det meste av ansvaret for sine eiendommer til sin bror Eivind. Eivinds part av arven var Søndre Oppegård, Fløysbonn, Ekornrud, Kantoråsen og Ingierodden. Samt det vi i dag kjenner som Ødegården og Landerud senter/Sofiemyr senter.

Eivind Sundt som var utdannet agronom, startet i 1948 Kolbotn Trelast/Sundt & Co på Myrvoll. I flere tiår var «Trelasten» en viktig bedrift i bygda.

Eivind Sundt overtok gården Søndre Oppegård i 1946, men da arveoppgjøret etter Johanne Ingier først var ferdig i 1955, bodde Eivind Sundt med familien i 2. etg. i et nybygg på Kolbotn Trelast. Gården Søndre Oppegård ble drevet av forpaktere. Eivind Sundt bestyrte Kolbotn Trelast og sine eiendommer og satte også i gang aktiviteter for barn og unge som Ingierkollen slalåmbakke. På fritiden var hans store interesse biller og han fikk tilsendt (konserverte) sjeldne arter av biller fra hele verden.

Skogforvalteren på Ingiergodset Toralf Landerud, fikk på 50-tallet overtatt Ødegården med deler av Sofiemyr og ganske raskt ble areal regulert for

Søndre Oppegård. Foto: Conrad Bringe, digitalt fargelagt

blokker og rekkehus på Ødegården. Det vi i dag kaller Sofiemyr senter, kom det opp høyhus og et lokalt handels-senter samme tid.

Eivind og Eva Sundt fikk 3 barn. Thea Wenche (1944 -), Eivind Sundt (1950 -) og Tone Sundt (1951-1990). Thea ble gift med Lars Aukrust. De fikk 2 barn Ketil Aukrust (1976 -) og Kristin Aukrust (1978 -). Thea arvet sammen med sin bror Eivind jr. Kantorsenteret og del av Hvitebjørn sameie, med unntak av gården Hvitebjørn som i dag eies av kommunen.

Det er Kristin med ektefelle som i dag driver Søndre Oppegård. De har satset på å ha en levedyktig bondegård med frittgående/utegående dyr. De har også startet gårdsbutikk og ganske nytt: Et spekeri hvor bygdas folk og andre er hjertelig velkommen til handel!

Store deler av eiendommene som har tilhørt familien Sundt, er i dag solgt ut og bebygget. Tidligere nevnte Ødegården på 60-tallet, Kantor og Sofiemyråsen i 1974-76. Senest er det Trelasttomten og Skogsåsen hvor nye innflyttere fra hele landet flytter inn. Også her er det bygget en blanding av rekkehus og blokkleiligheter.

Hovedhuset på Søndre Oppegård. Foto: Digitaltmuseum/Akershusbasen

November 2024

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
44					1 ●	2	3 Allehelgensdag
45	4	5	6	7	8	9 ☾	10
46	11	12	13	14	15 ○	16	17
47	18	19	20	21	22	23 ☾	24
48	25	26	27	28	29	30	

Kolbotn Trelast siste skudd på stammen

Selskapet «M & H Ingier A/S» ble oppløst i 1948 og arvingene overtok eiendommene. Med dette døde også trelastvirksomheten knyttet til Ljansbruket og dets etterkomere. Men bare for en liten stund. Som fugl Phønix dukket Kolbotn Trelast opp ved Myrvoll stasjon på slutten av 1940-tallet, en virksomhet mange husker i dag.

For å forstå denne utviklingen må vi gå noen generasjoner tilbake. Den eldste sønnen til Maren Ingier drev selskapet frem til han døde i 1884. Hans sønn igjen, Fritjof Ingier, overtok delvis selskapet og da hans mor Thea døde i 1897, overtok han hele firmaet. I 1872 giftet Fritjof seg med Johanne Fredrikke Fuhr, et ekteskap som varte i 28 år. Da tok de ut skilsmisse og Johanne Ingier ble sittende som eneier etter å ha kjøpt ut eks-mannen.

Gikk i oppløsning

Med Johanne Ingiers død i 1937, begynte mye å gå i oppløsning. Eiendommene ble forvaltet av skifteretten og et aksjeselskap frem til 1952. En del eiendommer ble solgt ut og hovedarvingene delte de resterende eiendommene. Oppegård kommune meldte seg også på som interessert kjøper, men kommunestyret sa nei etter mange og lange drøftinger. Årsaken var at et eventuelt kjøp ville gå ut over andre presserende oppgaver i kommunen. Dermed var glansperioden over for det staselige bruket.

På slutten av krigen prøvde også nazifolk å sikre seg bruket for en billig penge, men dette ble forhindret da freden kom.

Insektforsker

Eivind Sundt (1918-87) var en av hovedarvingene og overtok Søndre Oppegård på Svartskog i 1948. Han var opptatt av forvaltningsansvaret når det gjaldt skogsdrift og trelast, så det var naturlig for familien å etablere KS Kolbotn Trelast Sundt & co.

Selvbyggere og huseiere i Oppegård hadde stor glede og nytte av Kolbotn trelast, som startet opp på slutten av 1940-tallet. Eiendommen ble solgt til utbyggere i 2005. Bildet viser noe av den omfattende virksomheten til «trelasten». Foto: Leif Krohn Ørnelund

I tillegg var Eivind Sundt entomolog (entomologi = læren om insekter) på fritiden. Han var medlem av Norsk Entomologisk forening allerede som 19-åring og frem til sin død, og var en betydelig norsk kapasitet på området, og ble utnevnt til foreningens æresmedlem.

Måtte vente ett år på spiker

Kolbotn Trelast skulle drive handel med byggevarer og trelast, altså en fortsettelse av virksomheten til Ingiergodset. Fordi arveoppjøret etter Johanne Ingier tok tid valgte Eivind Sundt med ektefelle Eva og tre barn bo i 2. etasje i administrasjonsbygget til Kolbotn Trelast på Myrvoll frem til 1953, da familien flyttet til Søndre Oppegård.

Luftfoto av Kolbotn trelast med omgivelser. EFA Elektro ligger vis-a-vis, på den andre siden av jernbanelinjen. Foto: Museene i Akershus

- Vi måtte gå til Kolbotn skole, men det var en morsom tid da vi bodde på Trelasten, minnes Thea Wencke Sundt (f. 1944), den eldste av de tre barna. I dag er det hun og broren Eivind Sundt jr., samt deres barn, som eier selskapet.

- Etter at selskapet var stiftet kjøpte vi nødvendige maskiner. Dette var jo rett etter krigen, så vi fikk ikke bygget opp virksomheten før ett år senere fordi det var så vanskelig å få fatt i spiker på grunn av rasjonering.

Stor aktivitet

Med 18 ansatte på det meste var dette en av de største virksomhetene i Oppegård kommune etter krigen. Mange av de ansatte kom opprinnelig fra Odalen, men hadde tidligere arbeidet på Ljansbruket og var etter hvert blitt oppegårdboere.

- Det var stor aktivitet på trelastområdet på grunn av økende byggeaktivitet i Oppegård. Høvleriet spesialiserte seg på listverk og solgte til hele landet. Det var også sagbruk og høvleri med kobling til flistårnet og tralle på skinner som fraktet trelast, foruten lager med grus og sand, forteller Thea Sundt som, også husker at arbeiderne lagde egne ski av trevirket.

Mange av dagens oppegårdinger har handlet trelast og andre byggevarer til husbyggingen hos Kolbotn Trelast. Etter at selvbyggervirksomheten i kommunen avtok og boligblokkene og ferdighusene gjorde sitt inntok, sank omsetningen og i 2005 ble trelasttomta solgt til en utbygger.

Nå er Kolbotn trelast historie, og Trelasttomta og Skogsåsen er transformert til en moderne drabantby.

Slik ser eiendommen ut i dag med boliger for rundt 2000 mennesker. Trelasttomta med blokker og Skogsåsen med hovedsakelig rekkehus. Foto: Thor Henning Hansen

Desember 2024

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
48							1 ● 1. søndag i advent
49	2	3	4	5	6	7	8 ● 2. søndag i advent
50	9	10	11	12	13 Luciadagen	14	15 ○ 3. søndag i advent
51	16	17	18	19	20	21 Vintersolverv	22 ● 4. søndag i advent
52	23	24 Julaften	25 1. juledag	26 2. juledag	27	28	29
1	30 ●	31 Nyttårsaften					